

**Agencia Națională pentru
Reglementare în Comunicații Electronice și
Tehnologia Informației a Republicii Moldova**

**Analiza
privind identificarea pieței accesului cu
ridicată în bandă largă**

Publicat:	15/03/2010
Stare document:	final
Locul publicării:	http://www.anrceti.md

Cuprins:

1. Introducere.....	3
1.1. Testul Monopolistului Ipotetic.....	3
1.2. Testul celor trei criterii.....	4
1.3. Procesul de consultare.....	5
2. Definirea pieței.....	6
3. Piața produsului.....	8
3.1. Produsul focal.....	8
3.2. Lista substituenților produsului focal.....	8
3.3. Substituibilitatea ofertei cu ridicata.....	9
3.4. Substituibilitatea cererii cu ridicata.....	10
3.5. Substituibilitatea cererii cu amănuntul.....	10
3.6. Sumarul definiției pieței produsului.....	12
4. Piața geografică.....	13
5. Testul celor trei criterii.....	14
5.1. Barierele de intrare și ieșire.....	15
5.2. Tendințe spre concurență efectivă.....	16
5.3. Suficiența aplicării legislației concurenței.....	17
5.4. Concluzie.....	17
6. Definiția propusă a pieței relevante.....	18

1. Introducere

În conformitate cu articolul 51 din Legea comunicațiilor electronice ("Legea") nr.241-XVI din 15.11.2007, Agenția Națională pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologia Informației (ANRCETI), identifică piețele relevante și efectuează analize de piață pe aceste piețe în scopul determinării faptului dacă piața relevantă este suficient de competitivă și al impunerii, menținerii, modificării ori retragerii obligațiilor speciale preventive. ANRCETI definește metodologia și criteriile de identificare a piețelor relevante și identifică aceste piețe, luând în considerare condițiile naționale specifice. De asemenea, ANRCETI publică lista piețelor relevante.

Procesul de identificare a piețelor relevante a fost stabilit în Regulamentul privind identificarea și analiza piețelor relevante din domeniul comunicațiilor electronice și desemnarea furnizorilor de rețele și/sau servicii de comunicații electronice cu putere semnificativă pe aceste piețe, aprobat prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRCETI nr. 55 din 29 decembrie 2008(Regulament).

Conform art. 5 al Regulamentului pentru a desfășura procesul de identificare a piețelor, ANRCETI va ține cont de cele mai bune practici europene.

Regulamentul descrie un proces din două etape. În primul rând, trebuie să fie stabilite limitele pieței, din punct de vedere a produsului și din punct de vedere geografic, utilizând Testul Monopolistului Ipotetic (TMI)¹. În al doilea rând, trebuie să fie confirmată susceptibilitatea pieței la reglementarea preventivă prin aplicarea testului celor trei criterii (art.20 și 44 a Regulamentului)².

După identificarea piețelor relevante, ANRCETI va efectua analiza completă a acestor piețe, astfel încât să ia decizii cu privire la desemnarea furnizorilor cu putere semnificativă pe piețele relevante (așa cum este descris în articolul 52 din Lege) și să impună obligații corespunzătoare (conform articolului 54 din Lege). ANRCETI va face publică analiza și va prezenta Autorității pentru Protecția Concurenței decizia privind desemnarea furnizorilor cu putere semnificativă pe piețele relevante.

1.1 Testul Monopolistului Ipotetic

Testul Monopolistului Ipotetic începe prin identificarea unui produs focal, adică produsul cel mai îngust definit care în mod evident se află pe piața analizată. Această piață poate include și alte produse candidat în dependență de substituibilitatea între produsul candidat și produsul focal.

Vor fi analizate trei forme ale substituibilității produselor:

- i. Substituibilitatea ofertei
- ii Substituibilitatea cererii cu ridicata
- iii Substituibilitatea cererii cu amănuntul.

La efectuarea TMI este analizat un monopolist ipotetic și se verifică dacă o majorare mică dar semnificativă (creștere de 5-10%), non-tranzitorie (cel puțin cu durata de 1 an) a prețului produsului focal (SSNIP) ar putea fi profitabilă.

Aceasta presupune că fiecare substituent candidat este testat prin TMI dacă produce suficientă presiune competitivă asupra produsului focal. În cazul o SSNIP este profitabilă, aceasta va fi o dovadă că substituentul candidat nu este în suficientă măsură pentru a fi inclus în limitele pieței produsului.

Dacă creșterea prețului produsului focal nu este profitabilă, definiția serviciului trebuie extinsă pentru a include serviciile care pot substitui produsul focal.

1.2 Testul celor trei criterii

Acest test se referă la cele trei criterii care se aplică înainte de a supune piața unei reglementări preventive. Aceste criterii conform Regulamentului sunt:

- i. Prezența unor bariere înalte la intrare pe piață
- ii. Dinamica pieței (Lipsa unui trend către o concurență eficientă)
- iii. Insuficiența aplicării prevederilor legislației concurenței.

Comisia Europeană sintetizează și explică aceste criterii, după cum urmează¹:

Primul criteriu este prezența unor bariere înalte la intrarea pe piață. Prezența barierelor înalte și ne-tranzitorii la intrarea pe piață, cu toate că este o condiție necesară, de una singură nu este suficientă pentru a justifica includerea unei piețe anumite în cele reglementate. Dat fiind caracterul dinamic al piețelor de comunicații electronice trebuie, de asemenea, să se ia în considerație și posibilitățile pieței de a tinde spre un rezultat competitiv, în pofida barierelor înalte la intrare.

Prin urmare, cel de-al doilea criteriu constă în faptul că o piață are și așa caracteristici de a nu tinde în timp spre o concurență efectivă.. Acest criteriu este unul dinamic și ia în considerație un număr de aspecte structurale și de comportament care la examinarea tuturor factorilor, indică dacă piața are sau nu caracteristici de natură să justifice impunerea obligațiilor de reglementare, conform Directivelor Europene.

Al treilea criteriu prevede insuficiența legii concurenței de a preveni de sine stătător eșecul pieței(fără reglementarea preventivă), luând în considerație caracteristicile specifice ale sectorului comunicațiilor electronice.

¹ EC (2007) 5406, Commission recommendation on relevant product and service markets within the electronic communications sector susceptible to ex ante regulation in accordance with Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council on a common regulatory framework for electronic communications networks and services, pagina 8.

ANRCETI a aplicat Testul Monopolistului Ipotetic și testul celor trei criterii la o serie de piețe de produse și servicii care ar putea fi relevante reglementării ex-ante.

Acest document prezintă concluziile ANRCETI în ceea ce privește identificarea pieței pentru accesul cu ridicata în bandă largă.

Piața menționată este de asemenea o parte componentă a Recomandării Comisiei Europene EC (2007) 5406 (Piața 5). Analiza efectuată de ANRCETI a demonstrat că această piață este relevantă reglementării preventive în circumstanțele naționale.

ANRCETI a desfășurat acest proces în două etape (conform prevederilor Regulamentului): a identificat inițial piața relevantă a produsului și piața relevantă geografică, iar apoi a testat susceptibilitatea pieței la reglementarea preventivă.

1.3 Procesul de consultare

ANRCETI a expus pentru consultare publică pe pagina sa de internet <http://www.anrceti.md> proiectul documentului de Analiză privind identificarea pieței accesului cu ridicata în bandă largă și proiectul Hotărârii Consiliului de administrație al ANRCETI privind identificarea pieței accesului cu ridicata în bandă largă.

Termenul pentru depunerea comentariilor de către părțile interesate a fost de la 13.02.2010 până la 01.03.2010.

Părțile interesate au putut să expedieze comentariile sale referitoare la proiectele supuse consultării la adresa de email office@anrceti.md și la adresa poștală a ANRCETI.

În rezultat, au fost primite comentarii din partea S.A. "Moldtelecom".

2. Definirea pieței

Piața analizată în acest document este **furnizarea accesului cu ridicata în bandă largă**.² În conformitate cu practicile Uniunii Europene, piața accesului în bandă largă poate fi definită în baza următoarelor caracteristici:

1. Serviciul este "mereu activ"— adică nu este necesară conexiunea Dial-Up, iar utilizatorul final are o conexiune permanentă la rețea și la serviciile acesteia.
2. Există posibilitatea de a utiliza simultan serviciile voce și transport date.
3. Accesul în bandă largă este de obicei mai rapid decât accesul la internet prin Dial-Up.

La punctul 3, ANRCETI nu consideră că este necesar să fie stabilit un nivel minim sau maxim de viteză ca parte a definiției. Condițiile de piață se schimbă rapid și ceea ce consumatorii consideră ca fiind bandă largă în prezent, în viitorul apropiat poate să nu mai corespundă definiției. Dat fiind că condițiile de piață sunt în permanentă schimbare, ANRCETI, la această etapă, a renunțat la definirea limitelor de viteză pentru serviciul dat.

Ar putea fi cazul de a fi definite piețe separate pentru segmentele rezidențial și business. La această etapă de dezvoltare a pieței condițiile de cerere și ofertă, nu par să solicite o astfel de separare, însă ANRCETI va monitoriza minuțios evoluția pieței pentru a se asigura că orice definiție a pieței și intervenție potențială de reglementare sunt adecvate și proporționale.

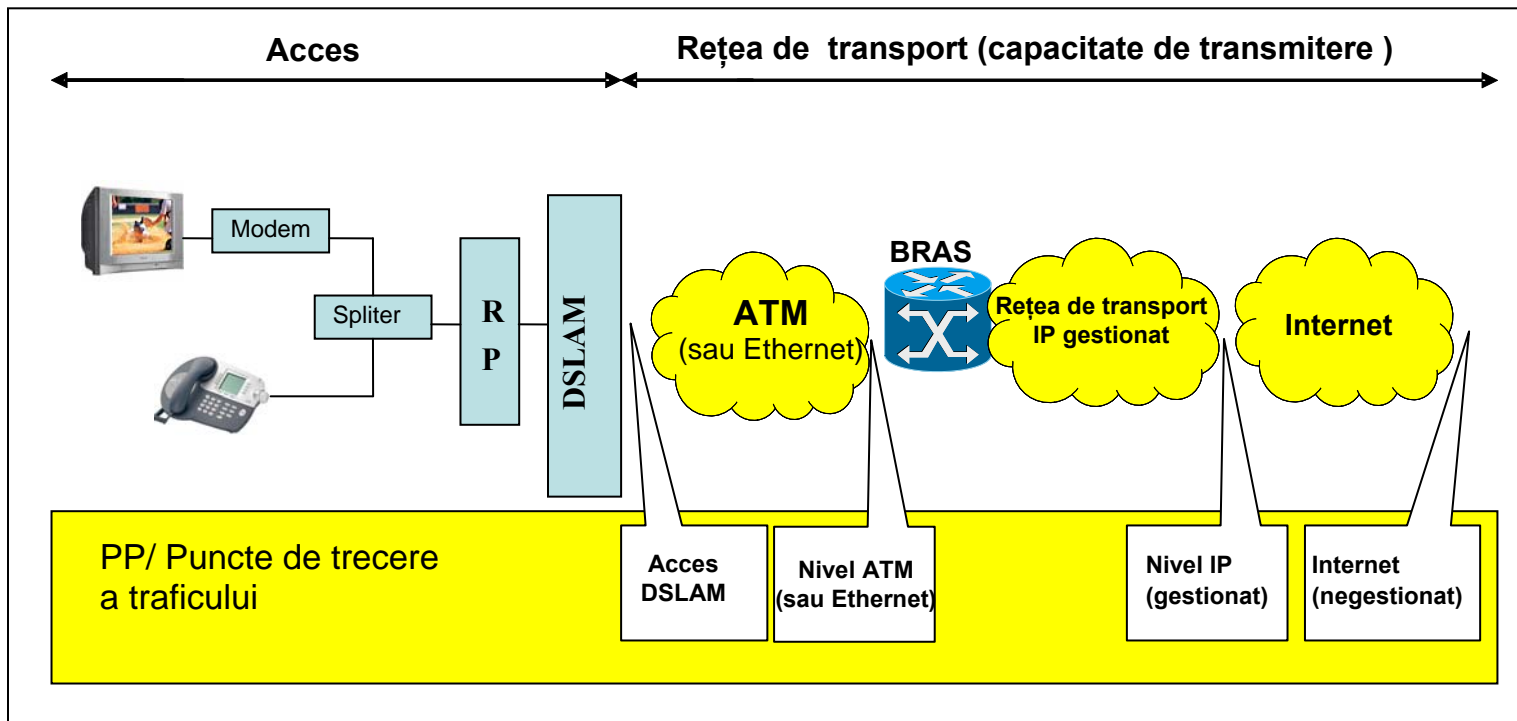
Piața de acces cu ridicata în bandă largă cuprinde accesul non-fizic sau virtual la rețea, inclusiv accesul "bit-stream" la un punct fix. Această piață este situată în aval față de accesul fizic acoperit de piața de acces cu ridicata la infrastructura de rețea la un punct fix, în sensul că accesul cu ridicata la comunicațiile electronice în bandă largă se poate baza pe această resursă, în combinație cu alte elemente.

Figura 1 prezintă limitele acestui serviciu și demonstrează această relație între servicii în cazul accesului cu ridicata în bandă largă, folosind tehnologia xDSL. Diagrama arată că diferența principală dintre accesul cu ridicata în bandă largă și accesul cu ridicata la infrastructura de rețea constă în faptul că este oferit prin includerea DSLAM în partea de acces a serviciului, de către furnizorul de servicii, pentru solicitantul serviciului dat. În plus, pot fi furnizate diverse tipuri de *capacități de transmitere asociată*, iar serviciile pot fi prestate la nivel de ATM (sau Ethernet), IP sau pot fi furnizate ca un simplu serviciu de

² Aceasta este piața 5 în Recomandarea UE 2007, 2007/879/EC

re-vânzare (în cazul în care solicitantul serviciului dat nu influențează caracteristicile tehnice ale serviciului).

Figura 1: Acces cu ridicata în bandă largă (acces de tip „bit-stream” la bucla locală)

În sensul acestui document este suficient de a defini accesul cu ridicata în bandă largă în calitate de legătură de acces de mare viteză cu sediul clientului (partea ce ține de utilizatorul final), împreună cu capacitatea de transmitere a datelor în bandă largă în ambele direcții. Un astfel de serviciu permite noilor intrați să adauge valoare și să ofere serviciile lor proprii utilizatorilor finali (prin urmare, aceasta exclude pur re-vânzarea din definiție). Serviciul ar trebui să ofere noilor intrați posibilitatea de a diferenția serviciile lor, prin modificarea (direct sau indirect) a caracteristicilor tehnice și/sau utilizarea rețelei proprii.

Această piață urmează să fie definită în primul rând din punct de vedere al produsului, folosind Testul Monopolistului Ipotetic și apoi din punct de vedere geografic.

3. Piața produsului

3.1 Produsul focal

Produsul focal este produsul cel mai îngust definit care se află în mod evident pe piața definită. Acesta este folosit ca resursă cheie pentru TMI astfel încât să determine limitele pieței.

Trebuie remarcat faptul că punctul de plecare pentru identificarea produsului focal, în acest caz, este piața accesului cu amănuntul în bandă largă în Republica Moldova. Aceasta se datorează faptului că cererea pentru accesul cu ridicata în bandă largă este o cerere care provine de pe piața corespunzătoare de acces cu amănuntul în bandă largă. În cazul Republicii Moldova, marea majoritate (76,7%) a serviciilor de acces cu amănuntul în bandă largă sunt bazate pe xDSL. Prin urmare, este oportun să fie utilizat accesul cu ridicata în bandă largă bazat pe xDSL ca produs focal, în scopul definirii pieței, deoarece acest serviciu afișează caracteristicile menționate în capitolul 2 al prezentului document.

3.2 Produse substituente posibile

Produsele candidat care ar putea substitui accesul cu ridicata în bandă largă bazat pe xDSL, care îndeplinesc criteriile menționate mai sus sunt:

- Accesul cu ridicata în bandă largă oferit prin cablul co-axial.
- Accesul cu ridicata în bandă largă oferit prin tehnologia fix fără fir.
- Accesul cu ridicata în bandă largă auto-furnizat (relevant doar pentru substituibilitatea cererii cu ridicata).

ANRCETI nu consideră accesul cu ridicata în bandă îngustă ca un substituent al accesului cu ridicata în bandă largă.

După cum este menționat, această piață de acces cu ridicata în bandă largă este situată în aval de la accesul fizic oferit de piața de acces cu ridicata la infrastructura de rețea la un punct fix, în sensul că accesul cu ridicata în bandă largă poate fi construit folosind aceste resurse în combinație cu alte elemente. Accesul la bucla locală oferă noului intrat pe piață mai multă flexibilitate și control asupra serviciului cu amănuntul în bandă largă oferit utilizatorilor finali, iar aceasta duce la investiții majorate în DSLAM și în capacități de

transmitere.

ANRCETI recunoaște totuși, că obligația de furnizare a buclelor locale ar putea reduce bariera de intrare pe piața accesului cu ridicata în bandă largă. Această problemă este abordată în Capitolul 5 la testul celor trei criterii, în special în capitolul cu privire la barierele la intrarea pe piață.

S.A. „Moldtelecom” și-a exprimat dezacordul cu raționamentul ANRCETI că obligația de furnizare a buclelor locale ar putea reduce bariera de intrare pe piața accesului cu ridicata în bandă largă, pe motivul că asemenea bariere nu există, deoarece S.A. „Moldtelecom” oferă posibilitatea de a plasa cablurile operatorilor alternativi.

ANRCETI consideră că nu doar accesul fizic la infrastructura de rețea dar și investițiile semnificative necesare pentru construirea rețelelor, prezența economiilor de scară și densitate, timpul necesar pentru construirea de rețele reprezintă bariere înalte la intrarea pe piața accesului cu ridicata în bandă largă. Aceste bariere au caracter structural și sunt cauzate de influența efectului „primului intrat” pe piață.

Astfel, necitînd că o posibilă obligație privind furnizarea buclelor locale ar putea reduce din barierele de intrare pe piața accesului cu ridicata în bandă largă, acest remediu nu este în stare să le excludă în mare parte, mai ales pe termen scurt și mediu, care este necesar pentru dezvoltarea de rețele alternative.

În capitolele de mai jos, urmează să fie analizată măsura în care fiecare dintre produsele substituente posibile pot constrânge activitățile unui monopolist ipotetic care furnizează acces cu ridicata în bandă largă bazat pe xDSL.

3.3 Substituibilitatea ofertei cu ridicata

Substituibilitatea ofertei cu ridicata apare în cazul în care un furnizor alternativ este atras pe piață ca răspuns la SSNIP-ul monopolistului ipotetic. Se poate presupune că aceasta poate avea loc doar în cazul în care furnizorul a fost în stare să transfere resursele sale pentru furnizarea unui produs focal pe parcursul unei perioade de cel mult un an fără investiții semnificative noi. Întrebarea este dacă aceasta va avea loc într-o asemenea măsură încât SSNIP să devină neprofitabil.

Actualmente nu există furnizori ce oferă servicii cu ridicata de acces în bandă largă, care este imput necesar pentru furnizarea serviciilor cu amănuntul. Prin urmare fiecare furnizor de servicii cu amănuntul prezent pe piață își auto-furnizează (self-supply) serviciile cu ridicata de acces în bandă largă.

În prezent, marea majoritate a serviciilor în bandă largă în Republica Moldova sunt furnizate prin intermediul tehnologiei xDSL – peste 75% din piață. Aceste servicii sunt furnizate în baza infrastructurii unui singur furnizor, care deține controlul a peste 97% din toată infrastructura ce poate furniza aceste capacități.

O alternativă pentru serviciile cu ridicata în bandă largă autofurnizate în baza tehnologiei xDSL, poate fi achiziționarea de servicii cu ridicata în bandă largă prin tehnologii alternative sau achiziționarea accesului la infrastructura alternativă pentru a-și autofurniza serviciile cu ridicata în bandă largă.

Există doar câteva modalități de acces prin cablu și fix fără fir, care acoperă mai puțin de (23.3%) din baza de abonați. Investițiile suplimentare în rețele de cablu prin care sînt furnizate servicii cu ridicata în bandă largă alternative ar putea dura mai mult de 1 an, sunt semnificative și disproporționale în raport cu costurile suplimentare generate de către un SSNIP. Prin urmare, o astfel de substituie este puțin probabilă și nu va avea un impact suficient pentru a face SSNIP-ul monopolistului ipotetic neprofitabil.

3.4 Substituibilitatea cererii cu ridicata

Substituibilitatea cererii cu ridicata are loc când cumpărătorul cu ridicata a accesului în bandă largă este determinat să folosească produse alternative ca răspuns la SSNIP-ul monopolistului ipotetic. Întrebarea este dacă aceasta va avea loc într-o asemenea măsură încât SSNIP să devină neprofitabil

Există un număr foarte limitat de produse alternative produsului focal disponibile în Republica Moldova. După cum a fost descris anterior, amplasarea rețelelor de cablu și fix fără fir este foarte limitată (23.3%) și nici unul din ele nu oferă în prezent servicii cu ridicata. Prin urmare, este probabil că substituibilitatea cererii cu ridicata să fie nesemnificativă sau inexistentă ca răspuns la SSNIP.

În ceea ce privește auto-furnizarea, crearea unei rețele xDSL alternative pentru furnizarea serviciilor în bandă largă în Republica Moldova necesită atât timp, cât și resurse investiționale semnificative (inclusiv crearea unei rețele de acces, capacității de transmitere, infrastructurii în bandă largă și echipament) fapt care este puțin probabil să aibă loc în măsura în care ar constrînge impactul SSNIP.

3.5 Substituibilitatea cererii cu amănuntul

Acesta este cazul în care cumpărătorul cu amănuntul al accesului cu amănuntul în bandă largă este determinat să utilizeze produse alternative ca răspuns la SSNIP-ul monopolistului ipotetic al accesului cu ridicata în bandă largă bazat pe xDSL. Întrebarea este dacă aceasta ar avea loc într-o asemenea măsură încât SSNIP să devină neprofitabil.

Ca răspuns la SSNIP-ul monopolistului ipotetic de acces cu ridicata în bandă largă, abonații cu amănuntul în bandă largă ar putea trece la un furnizor de servicii alternative cum ar fi acces prin cablu sau fix fără fir. După cum a fost menționat anterior, disponibilitatea unei infrastructuri alternative în Republica Moldova cum ar fi prin cablu sau fix fără fir este foarte limitată, astfel încât acest lucru nu reprezintă în practică o opțiune pentru majoritatea consumatorilor cu amănuntul. Desigur, orice trecere de la serviciile xDSL la infrastructura alternativă ar fi insuficientă pentru ca SSNIP să devină neprofitabil.

Un alt substituent posibil cu amănuntul este accesul în bandă largă prin rețeaua mobilă.

Unul dintre comentariile expuse pe marginea documentului dat în cadrul consultării publice a fost că accesul în bandă largă prin rețeaua mobilă reprezintă un substituent suficient pentru produsul focal.

Totuși, ANRCETI consideră că, în prezent, accesul în bandă largă prin rețeaua mobilă nu este o alternativă reală pentru majoritatea utilizatorilor de servicii de bandă largă din considerentul diferențelor în funcționalitate și preț. Accesul neîntrerupt la internet în bandă largă, oferit prin intermediul telefonului mobil este mult mai costisitor, are caracteristici de mobilitate care lipsesc la produsul focal și este un serviciu cu caracter personal, în timp ce accesul în bandă largă la un punct fix este de obicei un "serviciu comun", al membrilor familiei, de exemplu. Acesta, prin urmare, nu poate fi considerat drept un substituent semnificativ.

Cu toate acestea, ANRCETI consideră că accesul în bandă largă prin rețeaua mobilă nu este un substituent suficient pentru a face neprofitabilă efectuarea unui SSNIP de către monopolistul ipotetic. Acest raționament se bazează pe diferențele semnificative de funcționalitate și preț ale serviciilor de acces în bandă largă bazat pe xDSL și acces în bandă largă prin rețeaua mobilă.

Cu toate că ambele tipuri de acces în bandă largă pot servi aceleași necesități ale utilizatorilor, există necesități specifice care fac diferența:

- Accesul mobil este potrivit în situațiile când consumul serviciilor are caracter mobil, accesul fix nu poate servi această necesitate;
- Accesul mobil poate fi o soluție în cazurile când accesul fix în bandă largă nu este disponibil.
- Accesul mobil are caracter mai personalizat și este orientat spre consum la terminale mobile (telefoane, laptop-uri), chiar dacă poate fi folosit și cu echipamente fixe.
- Accesul fix este mai potrivit pentru conectarea familiei/gospodăriei.
- Accesul fix este mai potrivit pentru crearea de rețele personale (home networks) și pentru conectarea mai multor terminale la rețea.

- Accesul fix este mai stabil și calitatea lui este mai predictibilă. Accesul mobil, pe de altă parte, este extrem de dependent de distanța până la emițător a utilizatorului, de probabilitatea utilizării simultane a mediului de acces fără fir de mai mulți utilizatori (el este partajat între aceștia), obstacole fizice etc.
- Cu toate că serviciile fixe și mobile de acces în bandă largă oferite pe piață sunt toate best-effort, asigurarea unor viteze echivalente sau apropiate de cele contractate este realizabilă în rețele fixe și aproape imposibil de realizat în rețele mobile.
- Accesul fix este mai potrivit pentru utilizarea de aplicații consumatoare de trafic: vizionare de televiziune prin Internet, vizionare de conținut video (de ex. Youtube.com, play.md, etc), online radio, file sharing, ftp acces, programe de comunicare audio și video (de ex. Skype), etc.
- Accesul fix este mai potrivit pentru consum de servicii double și tripleplay. De fapt, este imposibil să fie furnizate practic servicii gen IPTV, video-la-cerere, etc prin conexiuni mobile.
- În fond accesul mobil este mai costisitor decât cel fix în bandă largă, deoarece achiziționarea de servicii consumatoare de trafic poate impune utilizatorul să plătească traficul utilizat suplimentar peste limita de abonament.

Astfel, ANRCETI consideră că aceste diferențe împreună sunt pe măsură să creeze la consumatori percepția unor servicii diferite, iar un SSNIP al monopolistului ipotetic nu va fi suficient să determine utilizatorii săi să migreze către servicii de acces în bandă largă prin rețeaua mobilă. Această trecere ar putea fi suficient de mare doar dacă creșterea prețului va fi semnificativ mai mare decât 5-10%. O astfel de creștere a prețului însă nu este analizată de TMI.

ANRCETI concluzionează că în cazul accesului în bandă largă, disponibilitatea limitată a alternativelor pentru produsul focal rezultă în posibilități limitate de a trece la produse alternative, cu siguranță nu într-o măsură în care ar constrânge impactul SSNIP.

3.6 Sumarul definerii pieței produsului

Testul monopolistului ipotetic indică faptul că în prezent nu există nici un substituent eficient pentru serviciile de acces cu ridicata în bandă largă furnizate prin intermediul xDSL: un furnizor monopolist ipotetic al acestui serviciu ar putea stabili în mod profitabil o majorare mică dar semnificativă a prețurilor.

4. Piața geografică

Obiectivele consumatorului, precum și serviciile/produsele care îndeplinesc aceste obiective, trebuie să fie disponibile într-o locație comună pentru efectuarea tranzacției și pentru existența unei piețe. În consecință piețele trebuie să fie definite atât din punct de vedere a produselor, cât și din punct de vedere geografic.

Dimensiunea unei piețe relevante geografice cuprinde toate zonele unde furnizorii oferă servicii în condiții echivalente. Conform Recomandării Comisiei Europene, dimensiunea geografică a unei piețe relevante este cel mai des determinată în funcție de acoperirea rețelei și existența unui cadru juridic și de reglementare identic într-o anumită zonă geografică.

Conform Regulamentului piața relevantă geografică include aria unde sunt amplasați furnizorii de produse interschimbabile din punct de vedere a cererii și ofertei (pct.38, pct. 40).

ANRCETI consideră că limitele pieței relevante a accesului în bandă largă în dimensiune geografică sunt naționale adică, piața geografică relevantă este întreg teritoriul Republicii Moldova.

Evidența specifică în sprijinul unei definiții a pieței naționale este că:

- Toate autorizațiile și licențele sunt naționale
- Prețurile la serviciile cu amănuntul practicate la nivel național sunt în mare parte medii;
- Cadrul de reglementare aplicabil serviciilor în cauză adică cadrul legal și de reglementare în domeniul comunicațiilor electronice este identic pe întreg teritoriul Republicii Moldova.

Există o posibilitate în viitor că tehnologiile alternative de acces vor oferi diferite niveluri de concurență în diferite părți ale țării. De exemplu, rețelele de cablu și de acces fix fără fir ajunge la un nivel înalt de concurență în zonele urbane, cum ar fi or. Chișinău. Cu toate acestea, atâta timp, cât rămâne cerința de prețuri medii geografice pentru toată țara, acest lucru este puțin probabil că va duce la condiții semnificativ diferite de ofertă între zonele țării.

5. Testul celor trei criterii

Comisia Europeană a adoptat un set din trei criterii pentru a fi aplicate la piețele în cauză pentru determinarea relevanței, înainte de efectuarea unei analize complete a pieței. Aceleași criterii au fost stabilite și în Regulament³ Prin prezența concomitentă a celor trei criterii se va considera că o piață are caracteristicile ce justifică reglementarea *ex-ante*.

Cele trei criterii sunt:

1. Dacă piața de comunicații electronice în cauză este caracterizată prin existența unor bariere înalte la intrare;
2. Dacă piața de comunicații electronice în cauză ar tinde pe termen scurt sau mediu, spre o concurență suficientă pentru a proteja interesele consumatorilor, chiar și fără intervenții de reglementare;
3. Dacă măsurile *ex-post*, în absența unor măsuri *ex-ante* impuse pe această piață, ar fi suficiente pentru a remedia îngrijorările legate de existența unei poziții dominante pe piață.

În cazul în care toate criteriile sunt îndeplinite, atunci piața dată este susceptibilă reglementării preventive (*ex-ante*) și ar fi justificată o analiză deplină de piață pentru a determina ce furnizor are putere semnificativă pe piață și a stabili remediile preventive impuse acestor furnizori.

Și contrariu, în cazul în care barierele la intrare nu sunt de durată, sau în cazul în care există dovezi recente de concurență sporită și o concurență care tinde spre creștere continuă pe termen scurt și mediu, sau în cazul în care există anumite motive să se creadă că intervenția *ex-post* de către regulator ar putea fi eficientă, atunci este rezonabil ca regulatorul să se abțină de la impunerea măsurilor preventive în sarcina furnizorilor.

În capitolul de mai jos cele trei criterii vor fi aplicate la piața accesului cu ridicata în bandă largă.

5.1 Barierele la intrare și ieșire

Bariere pot fi de două tipuri:

- structurale: bazate pe economii de scară și gamă, costuri irecuperabile și constrângeri tehnice

³ Regulament cu privire la identificarea și analiza piețelor relevante, Nr. 55 din 29 decembrie 2008, pagina 8

▪ juridice: bazate pe politici cum ar fi acordarea licențelor, drepturi de trecere și alocarea spectrului de frecvențe.

Este evidentă prezența barierelor înalte la intrarea pe piața de acces cu ridicata în bandă largă în condițiile actuale ale pieței, după cum este prevăzut în analiza noastră de substituibilitate. ANRCETI consideră că furnizarea buclelor de acces, DSLAM și capacităților de transmitere ar reprezenta un obstacol semnificativ pentru un furnizor nou împiedicându-i intrarea competitivă pe această piață. De asemenea ANRCETI consideră că barierele de intrare pe piață ar putea fi reduse prin impunerea unor obligații de acces la infrastructura fizică, aceasta fiind unul dintre motivele pentru care aceste două piețe vor fi analizate simultan. Scopul analizei concomitente a acestor piețe este de a facilita concurența bazată pe infrastructură în măsura în care este eficient din punct de vedere economic. La acest subiect Comisia Europeană a ajuns la următoarea concluzie⁴:

Motivul de identificare a celei de a doua piețe cu ridicata s-a bazat pe părerea că chiar și un acces reglementat la bucla locală ar fi insuficient în majoritatea statelor membre pentru a constrânge posibilul furnizor cu putere semnificativă pe piața cu amănuntul, cu toate acestea ar continua să existe bariere semnificative de intrare pe piață. Faptul că cele două piețe cu ridicata fac parte din aceeași piață cu amănuntul în bandă largă, presupune că este logic ca autoritățile naționale să realizeze o singură analiză generală a pieței în bandă largă care examinează în consecutivitate impactul exercitat de :

(a) accesul reglementat bazat pe infrastructură și

(b) accesul bazat pe rețea (non-fizic)

asupra oricărui furnizor cu putere semnificativă identificat pe piață. Până în prezent, zece state membre au efectuat o asemenea analiză combinată.

Și din același document⁵:

Cu toate acestea, având în vedere investițiile necesare pentru accesul la bucla locală și avantajele absolute de cost ale operatorului istoric ce rezultă din economiile de densitate și de gamă, bariere înalte de intrare pe piața de acces cu ridicata în bandă largă rămân, chiar și în cazul reglementării accesului la bucla locală .

ANRCETI consideră că acești factori sunt aplicabili în contextul Republicii Moldova. Prin urmare se știe că la această etapă de dezvoltare a pieței din Republica Moldova, barierele la intrare și ieșire pe/de pe piața de acces cu ridicata în bandă largă sunt înalte. Cu toate acestea ar fi oportun să fie revizuită această concluzie, odată ce pe piață va fi disponibilă o gama completă de produse de acces la bucla locală.

⁴ EC (2007) 5406, pagina 32

⁵ Ibid, pagina 33

5.2 Tendințe spre concurență eficientă

Pe piețele cu bariere înalte, există posibilitatea creării unei concurențe în spatele acestor bariere, deși nu pare să fie cazul accesului cu ridicata în bandă largă. Rețelele de cablu și bucele locale fără fir, încep să devină disponibile, însă amploarea acestora este foarte limitată și ele nu oferă servicii de acces cu ridicata în bandă largă. Gradul de concentrare a pieței este exemplificat de faptul că la sfârșitul anului 2008, cota veniturilor pe piața de acces cu amănuntul în bandă largă a S.A. "Moldtelecom" constituia 68.4% . La sfârșitul anului 2009 această pondere reprezintă 73%, indicând faptul că nu există nici o tendință către o concurență eficientă în spatele barierelor de intrare pe piață.

Concluzia Comisiei Europene în această privință este după cum urmează⁶:

Experiența în urma analizei pieței și procedurilor de notificare conform Articolului 7, denotă că asigurarea accesului la bucla locală într-un anumit stat membru, în îmbinare cu existența rețelelor alternative de acces în bandă largă, precum cablul, fibra optică și accesul fără fir poate presupune că într-un număr limitat de state membre, piața accesului cu ridicata în bandă largă poate tinde spre o concurență eficientă în spatele barierelor la intrare. Acesta ar putea fi cazul când ratele de penetrare în bandă largă și de acces la bucla locală sunt foarte înalte și când operatorii alternativi au început să furnizeze acces cu ridicata în bandă largă în părți mari ale țării în concurență cu operatorul istoric, astfel aplicând o constrângere directă asupra puterii de piață a operatorului istoric la furnizarea serviciilor de acces cu ridicata.

Este clar că astfel de împrejurări nu sunt prezente pe piața din Republica Moldova și nici nu ar putea să existe în viitorul previzibil. ANRCETI este prin urmare convinsă de faptul că la această etapă nu există o tendință spre o concurență eficientă pe piața de acces cu ridicata în bandă largă.

5.3 Suficiența aplicării prevederilor legislației concurenței

Există trei motive principale pentru a concluziona că doar Prevederile Legii cu privire la concurență nu sunt suficiente pentru a preveni un eșec al pieței. Acestea sunt:

- Nu pot fi impuse obligații specifice în conformitate cu Legea cu privire la concurență (de exemplu, normele de evidență a costurilor)
- Sunt necesare intervenții de reglementare frecvente și în timp util

⁶ Ibid, pagina 34

- Există o necesitate stringentă de securitate juridică.

Toate cele trei motive sunt prezente pe piața de acces cu ridicata în bandă largă din Republica Moldova. Legislația concurenței ar fi insuficientă pentru a redresa eșecul de pe piața de acces cu ridicata în bandă largă deoarece furnizarea accesului cu ridicata în bandă largă nu ar putea în principiu să fie obligatorie și în orice eventualitate cerințele de conformitate a intervenției pe această piață sunt foarte mari (inclusiv monitorizarea frecvență și minuțioasă a costurilor și condițiilor tehnice). Lipsa acestei intervenții ar oferi o incertitudine juridică semnificativă tuturor noilor intrați deoarece condițiile pe care ei și-ar putea baza strategiile comerciale și tehnologice nu ar fi clare la momentul intrării pe piață. ANRCETI prin urmare concluzionează că al treilea criteriu este de asemenea îndeplinit.

5.4 Concluzie

În cadrul pieței identificate, ANRCETI consideră că există bariere înalte la intrarea pe piață dar nu există nici o tendință vizibilă către o concurență în spatele acestor bariere, iar Legea cu privire la protecția concurenței nu este suficientă pentru a rezolva aceste deficiențe de piață. Această piață este prin urmare susceptibilă pentru reglementarea preventivă, iar ANRCETI intenționează să efectueze o analiză detaliată a pieței.

6. Definiția propusă a pieței relevante

ANRCETI a aplicat Testul Monopolistului Ipotetic pentru a identifica limitele pieței de acces cu ridicata în bandă largă la un punct fix. De asemenea au fost aplicate, trei criterii pentru a confirma că această piață este susceptibilă la reglementarea preventivă.

În concluzie, ANRCETI consideră următoarea piață ca relevantă reglementării preventive:

Piața accesului cu ridicata în bandă largă.

Această piață include serviciile de acces în bandă largă bazate pe xDSL și acces bit-stream la un punct fix, inclusiv capacitatea de transmitere asociată. Limitele geografice ale acestei piețe sunt teritoriul național.

În conformitate cu cerințele Legii și a Regulamentului, această definiție a pieței poate fi subiect a revizuirii cel puțin o dată la doi ani.

În urma constatărilor acestei analize, ANRCETI poate lua decizia privind relevanța reglementării *ex-ante* a ei. Drept urmare, va fi necesară o analiză mai detaliată a acestei piețe pentru a determina dacă există furnizori care dețin o putere semnificativă pe această piață și, dacă va fi cazul, pentru a stabili obligații preventive speciale ce urmează a fi impuse unor astfel de furnizori.